

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Chrzypsko Wielkie

I. Wstęp

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Chrzypsko Wielkie jest dokumentem przedstawiającym aktualną sytuację społeczno- gospodarczą gminy wyznaczającym na tej podstawie plany (w zakresie kompetencji samorządu gminnego) na najbliższe lata.

Plan Rozwoju Lokalnego jest kolejnym, po Strategii Rozwoju i Wieloletniej Planie Inwestycyjnym, kompleksowym dokumentem wymaganym przy ubieganiu się o środki strukturalne. Obowiązek posiadania tego dokumentu nakłada Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego lata 2004-2006. Zatem Plan Rozwoju Lokalnego będzie stanowić załącznik do wniosków o dofinansowanie zamierzeń samorządu gminnego w ramach ZPORR.

Podstawę opracowania Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Chrzypsko Wielkie stanowiły:

1. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Chrzypsko Wielkie do roku 2015
(opracowana w 2000 roku).
2. Wieloletni Program Inwestycyjny dla Gminy Chrzypsko Wielkie na lata 2003-2007.
3. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego.
4. Plany i programy zadaniowe Gminy Chrzypsko Wielkie, uchwalane przez Radę Gminy.
(Program ochrony środowiska, Plan gospodarki odpadami, Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych Gminy Chrzypsko Wielkie).
5. Wytyczne Unii Europejskiej dotyczące zasad korzystania z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

---

¹Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Chrzypsko Wielkie

1. Obszar i czas realizacji Planu Rozwoju Lokalnego:

Obszarem realizacji Planu Rozwoju Lokalnego jest terytorium całej gminy Chrzypsko Wielkie w jej administracyjnych granicach, na którym to zaplanowano realizację zadań gminnych. Swym zasięgiem tematycznym obejmuje sfery życia społecznego i gospodarczego uwzględniając ochronę walorów przyrodniczych i kulturowych oraz poprawę ich stanu na tym terenie.

Czas realizacji zadań wynikających z Planu Rozwoju Lokalnego musi ściśle współgrać z unijnymi okresami programowania finansowego i dlatego podzielono go na 2 etapy. I etap dotyczy lat 2005-2006 i zawiera szczegółowe przedstawienie zadań wraz z ich źródłami finansowania. Drugi czasookres obejmuje lata 2007-2013 i ma charakter programu ogólnego, który zostanie uszczegółowiony i rozszerzony podczas aktualizacji Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Chrzypsko Wielkie po 2006 roku.

Na podstawie dokumentów uchwalonych przez Radę Gminy wspomnianych we wstępie, można wyznaczyć takie trzy główne obszary wsparcia rozwoju:

1. Obszar rozwoju społecznego
2. Obszar rozwoju infrastruktury
3. Obszar rozwoju ekologicznego
4. Obszar rozwoju gospodarczego

2. Cel planu

W Planie Rozwoju Lokalnego wyznaczono kierunki rozwoju Gminy oraz została ustalona hierarchia poszczególnych aktów i harmonogram ich realizacji na okres najbliższych lat, mając na uwadze poprawienie słabych stron na mocne i wzmocnienie mocnych.

Celem nadrzędnym opracowania Planu Rozwoju Lokalnego gminy Chrzypsko Wielkie jest wskazanie zmierzeń własnych samorządu gminnego, planowanych do realizacji przy wsparciu z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, których realizacja pozwoli na podniesienie poziomu życia społeczeństwa lokalnego poprzez rozwój Gminy.

---

² Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Chrzypsko Wielkie

II. Aktualna sytuacja społeczno-gospodarcza na terenie

Gminy Chrzypsko Wielkie

1. Położenie i powierzchnia:

Gmina Chrzypsko Wielkie leży w zachodniej części województwa wielkopolskiego i jest najdalej wysuniętą na wschód gminą powiatu międzychodzkiego.

Od zachodu graniczy z gminą Sieraków i Kwilcz (powiat międzychodzki), a od wschodu z gminą Pniewy i od północnego wschodu z gminą Wronki (obie gminy – powiat szamotulski). Lokalizacja gminy ze względu na działalność gospodarczą jest mało korzystna, ponieważ przez teren gminy nie przechodzi żadna ważna arteria komunikacyjna. Najbliższe ważne drogi komunikacyjne przebiegają przez Pniewy i Kwilcz i z Chrzypka Wielkiego jest do nich ok. 15 km.

Odległość z Chrzypka do Poznania – Stolicy Wielkopolski – wynosi 65 km, a do Międzychodu – stolicy powiatu jest 27 km. Do granicy polsko – niemieckiej i przejścia granicznego we Frankfurcie /u Odry jest ok. 180 km, a do przejścia granicznego w Kostrzynie /u Odry ok. 110 km. Do wjazdu na autostradę A2 jest ok. 30 km.

Ruch komunikacyjny na terenie gminy odbywa się głównie w oparciu o drogę wojewódzką nr 186 relacji Kwilcz - Chrzypsko Wielkie - Dobrojewo i nr 182 Sieraków – Wronki oraz sieć dróg powiatowych i gminnych. Przez teren gminy przebiega aktualnie nieczynna linia kolejowa relacji Międzychód – Szamotuły.

Według fizyczno – geograficznej regionalizacji Polski, gmina Chrzypsko Wielkie położona jest na Niziu Środkowo – Europejskim, w podprowincji Pojezierza Południowobałtyckiego, pradoliny Toruńsko – Ebeswaldzkiej mezoregionu Pojezierza Wielkopolskiego.

Gmina Chrzypsko Wielkie leży także w obrębie szczególnego rejonu geograficznego nazywanego Pojezierzem Międzychodzko – Sierakowskim. Pojezierze to obejmuje północno – zachodni skrawek Pojezierza Poznańskiego i północną część Bruzdy Zbąszyńskiej.

Sieć osadniczą tworzy 14 wsi rozłożonych mniej więcej równomiernie po terenie całej gminy.

Są to:

---

³

⁴Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Chrzypsko Wielkie

Chrzypsko Wielkie – siedziba gminy, Białcz, Białokosz, Białokoszyce, Charcice, Chrzypsko Małe, Gnuszyn, Łężce, Łężeczki, Mylin, Orle Wielkie, Ryżyn, Śródka, Strzyżmin.

Tylko Chrzypsko Wielkie można zaliczyć do wsi dużych. Natomiast pozostałe wsie to miejscowości średnie, małe i bardzo małe.

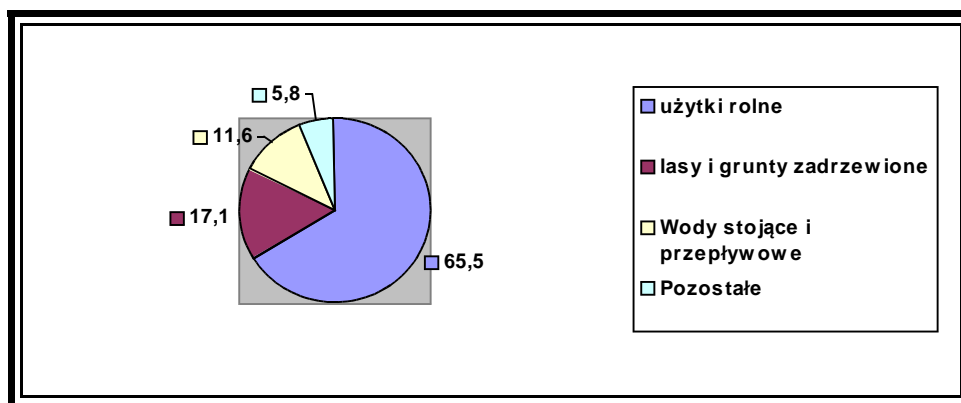
Powierzchnia gminy wynosi 84,3 km², co stanowi 11,4 % powierzchni powiatu międzychodzkiego i 0,28% województwa wielkopolskiego.

Większość terenu gminy zajmują użytki rolne (65,5%), lasy (16,5%) i wody (12%). O ile w stosunku do średniej wojewódzkiej dużą ilość powierzchni gminy zajmują wody stojące i płynące, to gmina ma bardzo małą lesistość (województwo wielkopolskie – 25,5% ogółu powierzchni).

Struktura gruntów

Wyszczególnienie	Powierzchnia	
	w ha	%
Powierzchnia ogólna	8433	100,0
Użytki rolne	5526	65,5
Lasy i grunty leśne	1382	16,4
Grunty zadrzewione	63	0,7
Wody stojące	443	5,3
Wody przepływowe	495	5,9
Rowy	40	0,5
Drogi (koleje)	232	2,8
Tereny zabudowane	153	1,8
Tereny niezabudowane	4	0,05
Tereny zielone	9	0,1
Tereny różne	13	0,15
Nieużytki	73	0,9

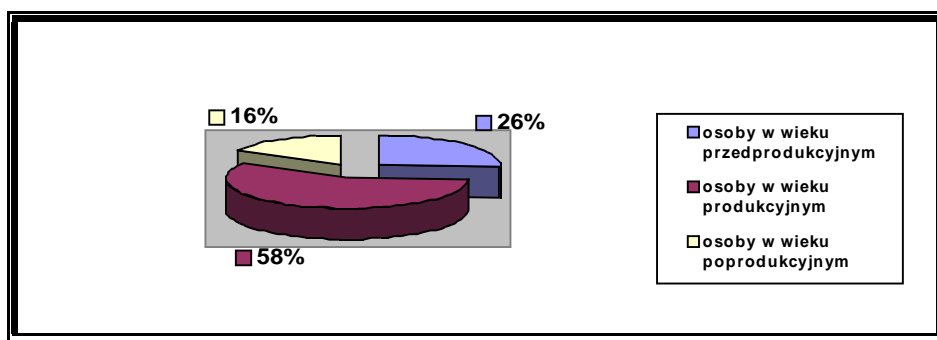
⁵Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Chrzypsko Wielkie

Wykres Nr 1: STRUKTURA GRUNTÓW GMINY CHRZYPSKO WIELKIE

2.Struktura demograficzna:

Gminę Chrzypsko Wielkie zamieszkują 3364 osoby, z czego 28% to dzieci i młodzież, 58% 06. Ludności jest w wieku produkcyjnym, a 14% osób jest w wieku poprodukcyjnym.

Wykres Nr 2: STRUKTURA WIEKOWA MIESZKAŃCÓW

Ludność gminy stanowi 12,9% ludności powiatu międzychodzkiego i 0,94% ludności województwa wielkopolskiego. Gęstość zaludnienia gminy jest bardzo mała i na 1 km² powierzchni gminy przypada niecałe 40 osób (39,9).

Jest to dużo poniżej średniej krajowej. Jest to jeden z najmniejszych wskaźników zaludnienia w województwie wielkopolskim. W Polsce niska gęstość zaludnienia gminy istotnie podkreśla jej wiejski charakter. (Średnia krajowa 122 osoby/km²)

W 2004 roku zanotowano 40 urodzeń i 46 zgonów. Zawarto 24 małżeństwa.

⁷Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Chrzypsko Wielkie

8

9

Na tle powiatu i województwa w tych zaszcłościach gmina Chrzypsko Wielkie przedstawia się następująco:

	Wskaźnik urodzeń żywych/ 1000 mieszkańców	Wskaźnik zgonów/ 1000 mieszkańców
Gmina Chrzypsko Wielkie	11,9	13,7
Powiat Międzychodzki	13,0	11,2
Województwo Wielkopolskie	11,0	9,9

Duża liczba zgonów w Gminie Chrzypsko Wielkie związana jest z lokalizacją na terenie gminy Domu Pomocy Społecznej w Łęczezkach, gdzie średnie wieku pensjonariuszy wynosi ok. 80 lat. Jednak wysoki wskaźnik urodzeń na 1000 mieszkańców gminy pozwala na utrzymanie liczby mieszkańców mniej więcej na niezmiennym poziomie, mimo znacznej migracji zarobkowej i starzeniu się społeczeństwa, a w prognozie demograficznej do 2025 roku przewiduje się nawet wzrost liczby mieszkańców gminy.

Prognoza demograficzna dla gminy Chrzypsko Wielkie

W tys.	<u>2000</u>	<u>2005</u>	<u>2010</u>	<u>2015</u>	<u>2020</u>	<u>2025</u>
Ogółem	3328	3364	3401	3439	3476	3515
Mężczyzn	1600	1617	1635	1653	1671	1689
Kobiet	1728	1747	1766	1786	1805	1826

3. Środowisko przyrodnicze:

3.1. Rzeźba terenu

3.1.1. Geologia i surowce mineralne

⁶Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Chrzypsko Wielkie

Według regionalizacji fizyczno – geograficznej J. Kondrackiego gmina leży na Pojezierzu Poznańskim, w mikroregionie Pojezierza Międzychodzko – Pniewskiego, w rejonie występowania pagórków morenowych. Teren ten charakteryzuje się bardzo urozmaiconą rzeźbą. Różnice wysokości bezwzględnych dochodzą tu do 70 m. Powierzchnie gminy urozmaicają liczne jeziora oraz wcięta dolina rzeki Oszczynicy z jej drobnymi dopływami. W ukształtowaniu powierzchni można wyróżnić:

- formy akumulacji lodowcowej, do których zalicza się obszary wysoczyznowe występujące wyspowo na terenie całej gminy, w części krawędziowej (często o bardzo dużych spadkach) porożcinane licznymi dolinkami erozyjnymi;
- formy postglacjalne erozji i akumulacji rzecznej, do których należą obniżenia dolinne ciągu jezior i cieków rozcinających obszary wysoczyznowe;
- formy antropogeniczne, do których można zaliczyć zwałowiska i wyrobiska (czynne i nieczynne) związane z poborem kruszywa naturalnego, składowisko odpadów, nasypy kolejowe itp.

Morfologiczna działalność człowieka nie ogranicza się do tworzenia ww. form antropogenicznych, lecz równie pośrednio wpływa na przebieg kształtowania powierzchni ziemi. Poprzez różne dziedziny gospodarki a zwłaszcza gospodarkę rolną, leśną, wodną wpływa na charakter i przebieg procesów zarówno niszczących jak i budujących, powoduje ich ożywienie lub zahamowanie.

Obszar gminy obejmuje fragment dużej jednostki geostukturalnej – monokliny przedsudeckiej, przykrytej, grubą warstwą osadów kenozoiku. W budowie geologicznej omawianego obszaru wyróżnia się kompleks skał paleozoicznych, mezozoicznych i trzeciorzędowych oraz przykrywające je osady czwartorzędowe.

Na podłożu mezozoicznym reprezentowanym na terenie gminy przez jurę i kredę, którego występowanie stwierdzono na rzędnej ca 250 m. p.p.t. zalegają utwory trzeciorzędowe. Są one reprezentowane przez oligocen (w formie izolowanych płatów) oraz powszechnie występujący miocen o miąższości od 100-160 m, oraz pliocen o zmiennej miąższości.

---

¹¹ Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Chrzypsko Wielkie

Na osadach trzeciorzędowych zalegają czwartorzędowe plejstoceńskie oraz holoceni. Wyróżnić tu można dwie kategorie obszarów o zróżnicowanej budowie geologicznej.

- Obszary wysoczyzn morenowych – zbudowane głównie z glin (przeważnie piaszczystych), piasków i pospółek gliniastych.
- Obniżenia dolinne jezior i cieków – wypełnione głównie drobnymi piaskami czasem podścielonymi warstwą osadów bagienno – rzecznych w postaci namulów, torfów, glin i mąd.

Gmina Chrzypsko Wielkie jest obszarem mało zasobnym w surowce mineralne. Stwierdzono występowanie trzech złóż surowców ilastych ceramiki budowlanej, gdzie kopalinę stanowił plioceński. Występująca w podłożu glina zwałowa z uwagi na zawartość w niej dużej ilości węgla wapnia i liczne spiaszczenia, nie znalazłby zastosowania w budownictwie. Jedynym udokumentowanym i eksploatowanym na większą skalę złożem kruszywa naturalnego jest złożo Łężce o powierzchni obszaru górniczego 14,4 ha. Podczas przeprowadzonych prac poszukiwawczych złóż, znaleziono niewielkie pokłady torfu, a wraz z nim kredę jeziorną oraz gytie. Gmina Chrzypsko Wielkie leży na obszarze występowania wód mineralnych termalnych typu chlorkowo – wapniowego w utworach jurajskich o temperaturze 30°C – 40°C, oraz w rejonie koncentracji prac poszukiwawczych gazu ziemnego i ropy naftowej.

3.2. Warunki wodne

3.2.1. Wody powierzchniowe:

Gmina Chrzypsko Wielkie leży w dorzeczu Odry. Teren całej gminy odwadniany jest poprzez sieć hydrograficzną należącą do zlewni rzeki Oszczenicy – lewego dopływu Warty. Sieć hydrograficzną tworzą, poza ciekim głównym, liczne połączone ze sobą jeziora.

---

¹²Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Chrzypsko Wielkie

Poza zbiornikami naturalnymi występują również zbiorniki sztuczne w postaci stawów hodowlanych. Wykaz jezior na terenie gminy wraz z podstawowymi parametrami zawiera poniższa tabela.

Nazwa jeziora	Położenie obręb	Powierzchnia w ha	Głębokość	Pojemność w tys. m ³
Chrzypskie	Chrzypsko Wielkie	316,9	15,0	18654,0
Wielkie	Śródka – Strzyżmin	262,12	30,1	25061,2
Białokoskie	Białokosz	145,9	31,4	14013,1
Kuchenne	Śródka	63,08	-	-
Radziszewskie	Mylin	43,07	-	1438,9
Białeckie	Białcz	35,88	-	-
Lisnia	Śródka	18,87	-	-
Charcickie	Charcice	22,12	-	-
Koszczynek	Białcz	16,93	-	-
Mały Białcz	Białcz	5,04	-	-
Bez nazwy	Chrzypsko Wielkie	6,22	-	-
Bez nazwy	Orle Wielkie	3,9	-	-

Oprócz zbiorników naturalnych w postaci jezior licznie występują zbiorniki sztuczne w formie stawów hodowlanych, które zajmują powierzchnię ok. 70 ha.

Głównym ciekim płynącym przez teren gminy jest rzeczka Oszczyca (występująca miejscami pod lokalną nazwą – Koszczyca), a także Strumień Białokoski płynący z Jeziora Białokoskiego do Jeziora Chrzypskiego, oraz Struga Binińska wprowadzająca swe wody poprzez jezioro Wielkie i Radziszewskie do Oszczynicy.

¹³Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Chrzypsko Wielkie

Obfitość wód powierzchniowych oraz urozmaicona rzeźba terenu sprawiają, że na terenie gminy istnieją dogodne warunki do wypoczynku i rekreacji.

3.3. Wody podziemne:

Obszar gminy Chrzypsko Wielkie według mapy hydrogeologicznej Polski należy do szczecińskiego regionu hydrogeologicznego.

W hydrogeologicznym regionie szczeciński poziomy wodonośne znajdują się w czwartorzędzie i trzeciorzędzie.

Głównym poziomem użytkowym to czwartorzędowe piaski i piaski ze żwirem zalegające na głębokości od kilku do 70 m, o miąższości do 40 m. Lokalnie brak jest warstwy wodonośnej. Wydajność studzien wynosi od kilku do 70 m³/h. Trzeciorzędowy poziom użytkowy znajduje się na głębokości 50 - 180 m. Miąższość jego wynosi od 10 do 35 m, wydajność na ogół od 10 do 65 m³/h. Wody znajdują się pod ciśnieniem. Według regionalizacji A.S. Kleczkowskiego obszar gminy zaliczony został do nizinnej prowincji hydrogeologicznej pojeziernego pasa zbiorników czwartorzędowych i trzeciorzędowych subniecki poznańskiej. Wschodni i północna część gminy położona jest w granicach głównego zbiornika wód podziemnych w Polsce - subzbiornika jezioro Bytyńskie - Wronki - Trzciel - nr 146.

Charakterystykę Głównych Zbiorników Wód Podziemnych na terenie gminy ilustruje tabela 6.

Tabela 6 Charakterystyka GZWP Nr 146

<u>Stratygrafia</u>	<u>Trzeciorzęd</u>
Nazwa	Subzbiornik Jezioro Bytyńskie - Wronki –

¹Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Chrzypsko Wielkie

	Trzciel
Nr zbiornika	146
GZWP [km ²]	750
ONO[km ²]	0
OWO [km ²]	0
ONO + OWO [km ²]	0
Wiek utworów wodonośnych	Tr
Typ ośrodka	Por
Klasa jakości wód	Ib,c
Zasoby dyspozycyjne	
• tys. n ³ /d	20,0
• moduł [l/s km ²]	0,31
Średnia głębokość ujęć [m]	130

Na terenie gminy brak znaczących czwartorzędowych użytkowych poziomów wodonośnych. Wg Mapy obszarów głównych zbiorników wód podziemnych w Polsce wymagających szczególnej ochrony (A.S. Kleczkowski), gmina leży poza głównymi zbiornikami wód podziemnych piętra czwartorzędowego, natomiast znaczna jej część w obrębie trzeciorzędowego subzbiornika Jezioro - Bytyńskie - Wronki - Trzciel (GZWP - 146).

Struktury trzeciorzędowe, w skład, których wchodzi miocenijskie wody podziemne zalegają na głębokości poniżej 80 m. Na bazie tych struktur funkcjonują ujęcia w Chrzypsku Wielkim i Białczu. Poziom czwartorzędowy ujmowany jest do eksploatacji w miejscowości Orle Wielkie).

3.4. Klimat

Według A.Wośa badany teren zaliczamy pod względem regionalizacji klimatycznej do Regionu Dolnej Warty. Obejmuje on zachodni odcinek Kotliny Gorzowskiej. Granice, ściślej stopień jej wyrazistości, wskazują, że, stosunki makroklimatyczne tego regionu wskazują znaczne powiązania z regionami sąsiadującymi od południa, północy i wschodu.

Omawiany obszar należy do środkowej dzielnicy klimatycznej to znaczy do strefy klimatu umiarkowanego w obszarze wzajemnego przenikania się wpływów morskich i kontynentalnych. Kształtowany jest głównie przez masy powietrza polarno – morskiego napływającego z północnego - zachodu. Leży na pograniczu dzielnicy pomorskiej i lubuskiej. Notowane są tu temperatury średnia roczna temperatura z wielolecia jest wysoka i wynosi około 8 °C, zimą 0,8°C, a latem 17,2°C. Średnia wilgotność powietrza jest rzędu

¹Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Chrzypsko Wielkie

83%.-Charakteryzujący się niskim w Polsce opadzie rocznym ok. 550 mm. Liczba dni z przymrozkami wynosi ok. 100. Pokrywa śnieżna zalega w tym rejonie ok. 50 dni, a okres wegetacji trwa od 210 do 220 dni.

Podobnie jak na terenie całego kraju przeważają wiatry zachodnie. Udział wiatru z sektora zachodniego (NW-SW) wynosi ca 50%. Najrzadziej występują wiatry północne i północno – wschodnie (poniżej 15%).

Prędkości wiatrów są zróżnicowane, największe charakteryzują wiatry zachodnie, najmniejsze wiatry południowo – wschodnie i wschodnie.

3.5.Gleby

Na omawianym obszarze dominują gleby brunatne i piaskowe różnych typów. Głównie wykształcone z piasków luźnych i słabo-gliniastych. Następne grupy to: mady, czarne ziemie, torfowe i murszowo – torfowe, mułowo – torfowe i glejowe. Gleby brunatne występują w pasie przyjeziornym. Zaliczane są do kompleksów pszennych i żytnich.

Wartość bonitacyjna tych gleb odpowiada II, III i IV klasie i stanowią one 63,8% gruntów ornych.

Gleby bielcowe powstały pod lasami iglastymi, przeważnie na piaskach. Wartość tych gleb mieści się w V i VI klasie i stanowią one 36,2 % gruntów ornych. Zaliczane są do kompleksów żytnich.

Użytki rolne na terenie gminy Chrzypsko Wielkie zajmują 65,6% powierzchni (5.526 ha). Z tego na grunty orne przypada 90,8%, na użytki zielone (łąki i pastwiska) 8,4% sady 0,8%. Lesistość gminy wynosi 16,4%.

Wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej wg IUNG wynosi 63,8. Procentowy udział klas bonitacyjnych przedstawia się następująco:

Użytki %	Klasy bonitacyjne						
	II	III a	III b	IV a	IV b	V	VI
R	0,3	9,8	8,3	32,1	15,5	27,1	6,9
Ł, Ps	-	4,3	-	-	53,0	37,0	5,7

¹Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Chrzypsko Wielkie

O sposobie użytkowania gruntów ornych decyduje zdolność produkcyjna gleb, którą określają klasy bonitacyjne. Wśród gruntów ornych na terenie gminy Chrzypsko Wielkie ponad połowę tj. 66% stanowią gleby klasy III a i b (18,8%) oraz IV a i b (47,6%). Pozostałe to grunty kl. V (27,1%) i VI tylko 6,9 %. Nie występują w ogóle gleby klasy I. Jeśli chodzi o użytki zielone to niecałe 60 % stanowią gleby klasy III i IV, 37 % gleby klasy V. Reszta to gleby klasy VI (5,7%)

W odróżnieniu od klas bonitacyjnych, które w przybliżeniu oddają ogólną wartość produkcyjną gleb w naturalnych warunkach gospodarowania, pełną rolniczą ich przydatność określają kompleksy rolniczej przydatności. Kompleksy rolniczej przydatności obejmują takie zespoły różnych i różnie położonych gleb, które wykazują zbliżone właściwości rolnicze i mogą być podobnie użytkowane. Stanowią niejako typy siedliskowe rolniczej przestrzeni produkcyjnej, które winny determinować dobór roślin uprawnych.

Nazwy kompleksów pochodzą od nazw zbóż, uznanych w naszych warunkach za najbardziej właściwe rośliny wskaźnikowe. Na terenie gminy brak gleb kompleksu pszenego bardzo dobrego /1/, oraz kompleksów zbożowo pastewnych: mocnego /8/ i słabego /9/. Kompleks pszeny dobry /2/ stanowi ca 8 %, a kompleks pszeny wadliwy /3/ około 4%. Również kompleks żytni bardzo dobry /4/, zwany pszenno – żytnim to niecałe 7%. Najwięcej, bo aż 40 % stanowią gleby kompleksu żytniego dobrego /5/ i prawie tyle samo gleby kompleksu żytniego słabego /6/. Poza wymienionymi występują jeszcze gleby kompleksu żytniego najsłabszego /7/ - ca 3 %.

Określając ogólnie stopień funkcjonalnej przydatności gleb, to:

- kompleksy glebowe od 2-5 zaliczyć można do korzystnych dla rozwoju produkcji rolnej,
- od 6 - 7 mało przydatne dla produkcji rolnej, natomiast korzystne dla rozwoju funkcji pozarolniczych.

4.Szata roślinna i zwierzęca

Omawiany obszar według W. Szafera zlokalizowany jest:

Prowincja: Nizowo – Wyżynno Środkowoeuropejska

Dział: Bałtycki

Pododdział: Pas Wielkich Dolin

Kraina: Wielkopolsko - Kujawska

Okręg: Notecki

---

¹Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Chrzypsko Wielkie

Tereny zalesione stanowią w Gminie Chrzypsko Wielkie 1382 ha tj. 16,4%. W zależności od podłoża zróżnicowany jest drzewostan leśny. Bogaty jest świat zwierząt. W lasach żyją dziki, jelenie i sarny, daniela. Duża ilość jezior sprzyja ptakom wodno- błotnym i zwierzętom wodnym. Żyją tu przede wszystkim bociany czarne, trzcze długodziobe, gągoł krzykliwy, czaple siwe, kormorany, żurawie, łabędzie i kraski, pojawił się orzeł bielik. Licznie występują kaczki i gęsi.

W ostatnich latach bardzo licznie rozwinęła się populacja bobra. Z ryb występują w jeziorach sieje i sielawy, wymagające bardzo czystych i głębokich wód, ale dominuje leszcz, karp, szczupak i okoń. Licznie występuje także węgorz.

Lasy na terenie gminy Chrzypsko Wielkie zajmują zaledwie, jak już wspomniano 16,4 % ogólnej powierzchni. Większe zwarte kompleksy leśne występują w północno-wschodniej części gminy. Przeważają tu siedliska boru mieszanego świeżego z niewielkim udziałem lasu mieszanego świeżego, Kolejne skupisko obszarów leśnych występuje w południowej części gminy, po zachodniej stronie Jeziora Białokoskiego i rzeki Oszczenicy. Dominują siedliska boru lub lasu mieszanego świeżego.

Znaczna część lasów na terenie gminy, będących we władaniu Nadleśnictwa Sieraków, to lasy ochronne w następujących kategoriach ochronności:

- lasy wodochronne zajmujące powierzchnię 319,94 ha.
- lasy glebochronne - 48,94 ha,
- lasy stanowiące ostoję zwierzyny chronionej 5,14 ha,
- lasy cenne przyrodniczo – 4,08 ha
- znajdujące się w I strefie uszkodzeń przemysłowych (wszystkie lasy).

Poza lasami kształtującymi walory biotyczne terenu, niezwykle cenne z punktu widzenia funkcjonowania środowiska przyrodniczego są również zbiorowiska zarośnięte są to wikliny nadrzeczne zarośla śródpolne (tarninowo – głogowe, występujące na miedzach, skarpach dróg, obrzeżach lasów).

---

¹Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Chrzypsko Wielkie

Osobną grupę stanowi zieleni urządzonej. Wśród zieleni urządzonej na uwagę zasługują parki wiejskie. Ich wykaz i krótką charakterystykę zawiera poniższa tabela.

Miejscowość	Powierzchnia /ha/	Charakterystyka drzewostanu
Białokosz	1,83	Buk odmiany purpurowej, świerk, dąb, jesion, klon, platan, olcha, lipa; na terenie parku znajduje się pomnik przyrody nr 362
Śródka	2,11	Cis, świerk, jesion, klon, dba, buk, olcha,
Łężce	4,36	Świerk, dąb, buk, olcha
Charcice	7,62	Świerk, sosna, klon, platan, olcha, wierzba,
Białcz	3,90	Żywotnik, świerk, dąb, jesion, klon, olcha, robinia,
Gnuszyn	1,20	brak danych

4.1.Przyrodnicze powiązania zewnętrzne

4.1.1.Powiązania hydrograficzne i hydrogeologiczne

Gmina Chrzypsko Wielkie leży w dorzeczu Odry. W całości jest odwadniana poprzez system rzeki Oszczenicy będącej lewym dopływem Warty.

Gmina leży poza głównymi zbiornikami wód podziemnych piętra czwartorzędowego, natomiast znaczna jej część w obrębie trzeciorzędowego subzbiornika Jezioro - Bytyńskie -Wronki - Trzciel (GZWP - 146). Nie mniej jednak w zlewni Oszczenicy leży fragment czwartorzędowej struktury wodonośnej, GZWP 147 - doliny rzeki Warty (Sieraków -Międzychód). Strefą drenażu dla obu struktur jest dolina Warty. Wykazanie powiązań hydrograficznych i hydrogeologicznych ma istotne znaczenie w zakresie ochrony wód powierzchniowych i podziemnych oraz właściwej ich eksploatacji.

Leży to w interesie wszystkich użytkowników przestrzeni w zasięgu tych struktur.

¹⁵Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Chrzypsko Wielkie

4.1.2.Gmina Chrzypsko Wielkie w Krajowej Sieci Ekologicznej

Jedną z przyczyn degradacji środowiska przyrodniczego jest dzielenie przestrzeni na izolowane obszary. Aby przeciwdziałać temu niekorzystnemu zjawisku stworzono koncepcję łączenia bogatych i dobrze zachowanych ekosystemów korytarzami ekologicznymi w *Ekologiczny System Obszarów Chronionych*. (Różycka 1977). Zadaniem tych korytarzy jest umożliwienie migracji organizmów żywych.

Aby ujednoczyć kryteria wyróżniania poszczególnych elementów sieci opracowano projekt *Krajowej Sieci Ekologicznej*, która wchodzi w skład *Europejskiej Sieci Ekologicznej (EKONET)*. Jest to sieć obszarów powiązanych przestrzennie i funkcjonalnie, oraz objętych różnymi formami ochrony i zagospodarowania przestrzennego.

W skład Krajowej Sieci Ekologicznej, podobnie jak w skład Europejskiej Sieci Ekologicznej wchodzi:

- obszary węzłowe - jednostki wyróżniające się z otoczenia bogactwem ekosystemów o charakterze zbliżonym do naturalnego, w obrębie, których wyróżnia się, biocentra, które stanowią obszary nagromadzenia największych walorów przyrodniczych;
- korytarze ekologiczne - struktury przestrzenne, które umożliwiają rozprzestrzenianie się gatunków pomiędzy obszarami węzłowymi oraz terenami przylegającymi do nich.

Cała gmina Chrzypsko Wielkie leży w zasięgu Międzyrzeckiego Obszaru Węzłowego (5M) o znaczeniu międzynarodowym. Obszar ten obejmuje zróżnicowany krajobraz Pojezierza Łagowskiego i Sierakowskiego z dużą powierzchnią lasów i Jezior, z zachowanymi licznymi zbiorowiskami o charakterze zbliżonym do naturalnego i dużej różnorodności.

Najcenniejsze fragmenty tego obszaru objęto ochroną prawną w formie rezerwatów i parków krajobrazowych. Jednym z nich jest Sierakowski Park Krajobrazowy, w granicach, którego leży cała gmina Chrzypsko Wielkie. Bezpośrednio, od strony północnej, do

---

¹⁶Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Chrzypsko Wielkie

¹Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Chrzypsko Wielkie

Międzyrzeckiego Obszaru Węzowego przylega Obszar Węzłowy Puszczy Noteckiej (3K), na południowym zachodzie Obszar Węzłowy Puszczy Rzepińskiej (1K), przylegający bezpośrednio do doliny Odry - korytarza ekologicznego o znaczeniu międzynarodowym.

Od strony południowej Obszar Międzyrzecki za pomocą korytarzy ekologicznych o znaczeniu krajowym (Rynna Zbąszyńska i dolina Obry Leniwej) łączy się z obszarem węzłowym o znaczeniu krajowym Obszar Pojezierza Leszczyńskiego.

4.2. Ocena stanu i funkcjonowanie środowiska

4.2.1. Identyfikacja konfliktów

Środowisko przyrodnicze, w tym jego zasoby, walory, poszczególne elementy i cechy, poddawane jest różnym szkodliwym oddziaływaniom. Źródła niekorzystnych oddziaływań mogą być zlokalizowane na terenie gminy jak również mogą pochodzić z zewnątrz. Podstawowymi źródłami zagrożeń najczęściej są: urbanizacja, brak infrastruktury technicznej, przemysł, transport, rolnictwo, nadmierna koncentracja ruchu turystycznego.

4.2.2. Gospodarka wodno – ściekowa

Zasięg zagrożeń środowiska gruntowo - wodnego spowodowanego nie uregulowaną gospodarką wodno -ściekową należy rozpatrywać w granicach całych zlewni oraz struktur hydrogeologicznych. Źródła zagrożeń zlokalizowane są, bowiem na terenie gminy jak również poza jej granicami, lecz w zasięgu powiązań hydrologicznych i hydrogeologicznych.

Na terenie gminy wszystkie miejscowości poza niewielkimi fragmentami są zwodociągowane, natomiast gospodarka ściekowa jest rozwiązana fragmentarycznie. Na terenie gminy funkcjonuje jedna mechaniczno - biologiczna oczyszczalnia ścieków, w Chrzypsku Wielkim, oraz przy DPS w Łęczeczkach. Do oczyszczalni w Chrzypsku Wielkim dowożone są ścieki z Chrzypiska Małego i Łęczeczek oraz obiektów rekreacyjnych zlokalizowanych na terenie tych wsi, a także z wszystkich innych miejscowości gminy. Ścieki w tych miejscowościach gromadzone są w szambach o nieznanym stanie technicznym,

a także są częściowo odprowadzane do gruntu i rowów. Znaczący wpływ na stan czystości wód powierzchniowych ma działalność rekreacyjna w rejonie jezior.

4.2.3. Zanieczyszczenia obszarowe

Spływy powierzchniowe z pól mogą mieć również wpływ na stan czystości wód powierzchniowych i podziemnych. Rozmiar tych zagrożeń zależy od fizjografii zlewni oraz sposobu jej zagospodarowania. Duże spadki terenu, brak szaty roślinnej, a także występowanie gruntów podatnych na infiltrację zanieczyszczeń może prowadzić do tego, że wraz z wodami opadowymi resztki nawozów oraz ścieki pochodzące z gospodarstw rolnych spływają bądź bezpośrednio do wód powierzchniowych, bądź przenikają do środowiska gruntowo-wodnego wpływając na zanieczyszczenie wód podziemnych.

Zlewnia Oszczenicy w granicach, której leży gmina Chrzypsko Wielkie należy do słabo zalesionych, a na terenie gminy występują zarówno duże spadki terenu, jak i znaczne obszary gruntów podatnych na infiltrację zanieczyszczeń.

4.2.4. Gospodarka odpadowa

Niewłaściwy sposób gromadzenia odpadów może stanowić zagrożenie dla środowiska naturalnego. Odpady z terenu gminy gromadzone są na składowisku w Łęczkach o nieuregulowanym stanie prawnym.

Ponadto na terenie gminy spotyka się dzikie wysypiska śmieci (szczególnie w wyrobiskach poeksploatacyjnych oraz w lasach, które są systematycznie likwidowane i rekultywowane. W chwili obecnej odpady wywożone są z terenu gminy do Zakładu Utylizacji Odpadów w Mnichach – Gmina Międzychód.

4.2.5. Gospodarka surowcowa

Jedynym udokumentowanym i eksploatowanym na większą skalę złożem kruszywa naturalnego jest złożo Łezce o powierzchni 14,4 ha- Wyrobiska zarówno czynne jak i

---

¹Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Chrzypsko Wielkie

poeksploatacyjne to miejsca, gdzie w przypadku składowania odpadów może dojść do zanieczyszczenia wód podziemnych.

4.2.6. Erozja gleb

Obszar gminy cechuje niewielka lesistość oraz występowanie terenów o dużych spadkach, które przy braku szaty roślinnej są szczególnie narażone na erozję. Problem ten dotyczy zwłaszcza zbocza obniżenia dolinnego wzdłuż zachodniej i północno - zachodniej* granicy gminy oraz niezalesionych fragmentów doliny tzw. „Strumienia Białokoskiego”.

4.2.7. Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego

Na terenie gminy nie ma większych źródeł emisji zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego, poza Domem Pomocy Społecznej w Łęczęczkach oraz Zakładem Leczenia Uzależnień w Charcicach, gdzie obecnie funkcjonują kotłownie olejowe. Źródłem zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego może być tzw. *emisja niska*, pochodząca z palenisk indywidualnych (gmina nie jest zgazyfikowana). Stosowanie paliwa stałego powoduje wprowadzanie do atmosfery znacznych ilości dwutlenku siarki, tlenku węgla oraz azotu w postaci dwutlenku azotu i innych związków. Ponadto podczas spalania paliwa stałego emitowane są do atmosfery pyły. Występuje również tzw. pylenie niezorganizowane związane z transportem i składowaniem paliw oraz odpadów ze spalania (popiół, żużel).

Wpływ na stan czystości powietrza atmosferycznego może mieć również emisja ze źródeł mobilnych, jednakże obecnie na terenie gminy nie ma dróg o dużym natężeniu ruchu.

Do najbardziej uczęszczanych dróg zaliczyć można drogę nr 186, przy której leżą miejscowości: Łężce, Chrzypsko Wielkie, Środka i Strzyżmin.

4.2.8. Klimat akustyczny

Na terenie gminy nie występują znaczące źródła zagrożenia hałasem. Nie mniej jednak mniej znaczące źródła hałasu, można zidentyfikować biorąc pod uwagę rodzaj użytkowania terenu.

Można, zatem wyróżnić:

- hałas komunikacyjny (dotyczy drogi nr, 186 przy której leżą miejscowości: Łężce, Chrzypsko Wielkie, Środka i Strzyżmin),

---

¹⁷Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Chrzypsko Wielkie

- hałas od obiektów usługowych (zabudowy mieszkaniowej z usługami oraz usługowej),
- hałas przemysłowy (kopalnia kruszywa naturalnego, w Łęczcach),
- inny (obiekty sportowe, boiska szkolne, ośrodki wypoczynkowe).

Tereny zabudowy mieszkaniowej nie należą do uciążliwych dominuje hałas komunalno - bytowy, związany z funkcjonowaniem budynków.

5.Ocena przyrodniczo – funkcjonalna

Elementem decydującym o układzie funkcjonalno - przestrzennym gminy są zasoby i walory środowiska przyrodniczego. Teren gminy można, zatem podzielić na można teren gminy podzielić na:

5.1.Ekosystemy kształtujące lokalny system przyrodniczy

Jedną z przyczyn degradacji środowiska przyrodniczego jest dzielenie przestrzeni na izolowane obszary. Elementami zapobiegającymi temu niekorzystnemu zjawisku są tereny przyrodniczo czynne sprzyjające przemieszczaniu się materii i energii pomiędzy

poszczególnymi obszarami o wysokich walorach przyrodniczych. Przyczyniają się one do zachowania właściwych relacji między funkcjonowaniem przyrody a działalnością człowieka.

Obszar gminy w całości leży systemie Krajowej Sieci Ekologicznej w granicach obszaru węzłowego. Jest to Obszar Miedzyrzecki, który Jako całość wyróżnia się z otoczenia bogactwem ekosystemów.

Na terenie gminy do elementów kształtujących jej lokalny system przyrodniczy zapobiegający izolacji przestrzennej zaliczono:

- Strefy ekologiczne (jeziora wraz otaczającymi ekosystemami leśno -łąkowymi),
- Pasma ekologiczne, do których zaliczono:
- Lokalne korytarze ekologiczne w postaci dolin rzecznych (dolina Oszczenicy i inne kanały łączące jeziora)
- Zadrzewienia śródpolne i przydrożne stanowiące uzupełniające łączniki ekologiczne.

Do elementów zakłócających funkcjonowanie lokalnego systemu przyrodniczego można zaliczyć bariery ekologiczne w postaci zabudowy wzdłuż linii brzegowej jezior, ciągi komunikacyjne.

5.2. Ochrona środowiska przyrodniczego:

Gminę Chrzypsko Wielkie cechują ponadprzeciętne walory przyrodniczo – krajobrazowe i dlatego obszar ten powinien być objęty szczególną ochroną. Mając na uwadze pełniejszą realizację tego postulatu Wojewoda Wielkopolski powołał Rozporządzeniem Nr 6/91 z dnia 12.08.1991 r. Sierakowski Park Krajobrazowy obejmujący całą Gminę Chrzypsko Wielkie, prawie całą Gminę Sieraków i znaczną część Gminy Kwilcz. Całkowita powierzchnia Sierakowskiego Parku Krajobrazowego wynosi 38413 ha.

Wszelkie działania podejmowane na tym terenie muszą być zgodne z przepisami i zarządzeniami o parkach krajobrazowych. Ponadto poszczególne elementy środowiska przyrodniczego podlegają szczegółowym regulacjom prawnym takim jak np.

Ustawa o ochronie środowiska, Ustawa o Ochronie Gruntów Rolnych i Leśnych, Prawo Wodne, Prawo Łowieckie, Prawo o ochronie gruntowej, itp.

5.3. Obszary o predyspozycjach dla rozwoju rolnictwa

Wskaźnik rolniczej przestrzeni produkcyjnej dla gminy Chrzypsko Wielkie wg Instytutu Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach wynosi 63,8 punktów. Dla porównania w gminach województwa wielkopolskiego wynosi on od 41,4 do 94,9 punktów. Waloryzacja przestrzeni produkcyjnej wg IUNG polega na ocenie podstawowych czynników środowiska przyrodniczego (metodą punktową) tj. gleb, agroklimatu, rzeźby terenu i warunków wodnych.

Na terenie gminy dominują gleby kompleksu żytniego dobrego /5/ - 40 %. Gleby kompleksu pszennego dobrego /2/, pszennego wadliwego /3/ i i żytniego bardzo dobrego /4/ stanowią zaledwie 19 %. Reszta to gleby słabe i najłabsze kompleksów 6 i 7 o małej przydatności rolniczej. Wśród gruntów ornych ponad połowę tj. 66% stanowią gleby klasy Ula i b oraz IVa i b (z przewagą IV-47,6%). Nie występują w ogóle gleby klasy I.

---

¹Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Chrzypsko Wielkie

Generalnie na terenie gminy brak wyraźnej koncentracji gleb przydatnych do produkcji rolnej.

Dają się jednak wyodrębnić trzy większe obszary:

- północno zachodnia część gminy (rejon wsi: Chrzypsko Wielkie, Mylin, Charcice, Ryżyn),
- wschodnia część gminy (Orle Wielkie),
- południowo - wschodnia część gminy (Białokosz, Białokoszyce, Gnuszyn).

Pozostała część gminy to mozaika gleb słabych z fragmentami gleb kompleksów 2-5, klas IV-VI.

6. Turystyka

6.1. Tereny atrakcyjne pod względem rekreacyjnym

O atrakcyjności terenu dla potrzeb rekreacji decydują w zasadzie trzy czynniki: rzeźba, wody i użytkowanie terenu. Atrakcyjność rzeźby uzależniona jest od stopnia jej urozmaicenia im jest on większy, tym teren bardziej atrakcyjny.

Obszar całej Chrzypsko Wielkie należy do bardzo atrakcyjnych pod względem rekreacyjnym.

Decyduje o tym przede wszystkim bardzo duża powierzchnia wód, (również dużych jezior), niezwykle urozmaicona rzeźba terenu, lasy oraz zasługujące na uwagę obiekty kulturowe. Z uwagi na istniejące uwarunkowania gmina posiada warunki dla rozwoju następujących form rekreacji:

- rekreacja pobytowa (Białokosz, Chrzypsko Wielkie, Chrzypsko Małe, Łęczeczki, Mylin).
- kajakarstwo (w obrębie jezior),
- kąpiele wodne jeziora kąpieliskowe; Chrzypskie, Wielkie, Radziszewskie, Białokoskie pod warunkiem utrzymania odpowiedniej klasy czystości),
- żeglarstwo turystyczne i sportowe (w obrębie dużych akwenów powyżej 100 ha -jeziora: Wielkie, Chrzypskie, Białokoskie),
- wędkarstwo (jeziora),
- zbieractwo (tereny leśne).

---

²⁰ Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Chrzypsko Wielkie

- wędrówki piesze, rowerowe, jeździectwo (teren całej gminy).

Wg Planu zagospodarowania przestrzennego Województwa Wielkopolskiego gmina Chrzypsko Wielkie leży w granicach Międzychodzko - Sierakowskiego rejonu rekreacyjnego. Na terenie gminy znajdują się obiekty stanowiące bazę wypoczynkową i turystyczną. Bazę noclegową tworzą:

- Ośrodek Wypoczynkowy Kuratorium Oświaty w Poznaniu (domki kempingowe, 66 miejsc w Chrzypsku Wielkim)
- Ośrodek Sportowy SKS „Posnania” w Łęczeczkach (180 miejsc noclegowych sezonowych + 57 całorocznych)
- Ośrodek Wypoczynkowy w Łęczeczkach (domki kempingowe + 2 hotele -100 miejsc)
- Stowarzyszenie Rekreacyjno-Turystyczne w Łęczeczkach – 36 domków kempingowych – (Ośrodek KAMA)
- Szkoła Podstawowa w Chrzypsku Wielkim (w sezonie turystycznym organizowane są kolonie)
- Pole namiotowe w Białokoszu
- Pole namiotowe w Chrzypsku Wielkim (200 miejsc)
- Prywatne pole biwakowe w Chrzypsku Małym
- Pałac w Białokoszu – 45 miejsc całorocznych noclegowych
- Ośrodek Wypoczynkowy „SUM” – około 120 miejsc noclegowych- sezonowych.

Przez teren Gminy prowadzi kilka szlaków turystycznych pokazujących najciekawsze obiekty kultury materialnej i formy przyrodnicze tu występujące.

W Poszczególnych miejscowościach Gminy Chrzypsko Wielkie występują liczne obiekty wpisane do zabytków architektury. Do najcenniejszych należą:

1. Zespół Kościoła Parafialnego w Chrzypsku Wielkim p.w. Św. Wojciecha z cenną figurką Matki Boskiej z Dzieciątkiem tzw. „Matka Boska na lwie” pochodząca z ok. 1360 roku.
2. Dworzec Kolejowy murowano- szachulcowy w Chrzypsku Wielkim
3. Budynek „Przedszkole u Reksia” w Chrzypsku Wielkim
4. Pałac przy ul. Głównej (obecnie siedziba GS) w Chrzypsku Wielkim
5. Liczne zespoły pałacowo folwarczne (Białcz, Białokosz, Gnuszyn, Łęże, Śródka)
6. Zespół Pałacowy w Charcicach (siedziba Ośrodka Leczenia Uzależnień)

²¹Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Chrzypsko Wielkie

²Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Chrzypsko Wielkie

7. Most Kolejowy w Chrzypsku Małym i Wiadukt Kolejowy w Ryzynie
8. Inne liczne obiekty objęte nadzorem konserwatorskim leżące we wszystkich miejscowościach (Zespół Folwarczny w Białokoszykach, domy murowane w Chrzypsku Małym, Białczu, Mylinie).

Teren Gminy Chrzypsko Wielkie został dokładnie zbadany pod względem archeologicznym. Znajdują się tu liczne stanowiska archeologiczne. Najstarsze ślady osadnictwa na tych terenach sięgają epoki kamiennej.

Na terenie gminy zewidencjonowano 704 stanowiska archeologiczne i są one pod stałą ochroną Konserwatora Zabytków Archeologicznych. Z form przyrodniczych warto zareklamować punkt widokowy przy szosie Łęczeczki – Białokosz z przestronną panoramą na Jezioro Chrzypskie i wiszący most kolejowy w Chrzypsku Małym. Na punkcie znajdują się Pomnik Grzybka. Jest to pierwszy pomnik na kuli ziemskiej odsłonięty w XXI wieku. Warty odwiedzenia jest również Strumień Białokoski z jego górskim charakterem i licznymi głazami a wynika to w różnicy poziomów położenia między jeziorem Białokoskim a Chrzypskim. Jezioro Chrzypskie jest położone o 38 m poniżej Jeziora Białokoskiego. Pomnikami przyrody została uznana grupa dębów nad Jezioro Wielkim w Śródce. Jednakże liczba dębów pomnikowych w wyniku ich starzenia z biegiem czasu się zmniejsza (1 ubył, 2 stoją suche.) Liczne okazy drzew pomnikowych znajdują się w parkach przypałacowych (Łęczce, Charcice, Białokosz, Śródka) oraz na starych cmentarzyskach, rozsianych po całym terenie gminy.

7.0. Gospodarka

7.1 Zatrudnienie:

Na terenie Gminy dominującą pozycją w strukturze gospodarki narodowej jest rolnictwo, toteż największa liczba mieszkańców tej Gminy się nim zajmuje. Ocenia się, że w rolnictwie indywidualnym pracuje ok. 880 mieszkańców naszej Gminy.

Oprócz tego w rolnictwie wielkoobszarowym i innych działach rolnictwa znajduje zatrudnienie ok. 50 osób.

Około 350 osób pracuje w zakładach usługowych, a 55 osób zatrudnia się w sektorze przemysłowym. Dużą niestety grupę ludności czynnej zawodowo stanowią bezrobotni, których na koniec 2004 roku było zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Międzychodzie 239 osób, co stanowi 7,1% ogółu mieszkańców.

Wśród 1983 mieszkańców Gminy, którzy są w wieku produkcyjnym 239 mieszkańców pozostaje bez pracy w tym 111 mężczyzn, i 128 kobiet). Najliczniejszą grupę wśród bezrobotnych stanowią osoby młode między 18 a 24 rokiem życia, nieposiadające stażu pracy i nieposiadające wykształcenia.

Na terenie Gminy brak jest większych zakładów pracy, mogących zatrudnić dużą ilość pracowników. Do największych zakładów pracy należą:

Największe zakłady pracy w gminie Chrzypsko Wielkie

Nazwa zakładu	Przedmiot działalności	Liczba etatów
Dom Pomocy Społecznej w Łęczeczkach	Usługi społeczne (130 pensjonariuszy)	60
Zakład Leczenia Uzależnień w Charcicach	Usługi społeczne (66 pensjonariuszy)	38
Spółdzielnia usługowo produkcyjna „PROAGRO” Chrzypsko Wielkie	Usługi dla rolnictwa	20
Gminna Spółdzielnia „SCH” Chrzypsko Wielkie	Handel	25
Środowiskowy Dom Samopomocy Społecznej w Chrzypsku Wielkim	Usługi społeczne (30 pensjonariuszy)	14

²²Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Chrzypsko Wielkie

Hurtownia Ogrodnicza – Bogdan Królik	Usługi ogrodnicze, kwiaciarstwo, zagospodarowanie terenu	40 + 40 sezonowych
Budżetowy Zakład Komunalny Chrzypsko Wielkie	Usługi komunalne	16
Zespół Szkół Podstawowych Chrzypsko Wielkie	Szkolnictwo	47

Dużą grupę ludności czynnej zawodowo są miejscowi rzemieślnicy. Na 31.07.2005r. w ewidencji działalności gospodarczej Urzędu Gminy figurowało 126 zakładów rzemieślniczych. Ich układ branżowy przedstawiał się następująco:

Lp.	Branża	Ilość zakładów
1	Handel	37
2	Budownictwo	19
3	Usługi medyczne	7
4	Samochodowy transport ciężarowy i osobowy	6
5	Kowalstwo, ślusarstwo, tokarstwo	6
6	Elektronika i usługi informatyczne	5
7	Elektromechanika i usługi elektryczne	4
8	Mała gastronomia	4
9	Agencja ubezpieczeniowa	4
10	Stolarstwo	2

²Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Chrzypsko Wielkie

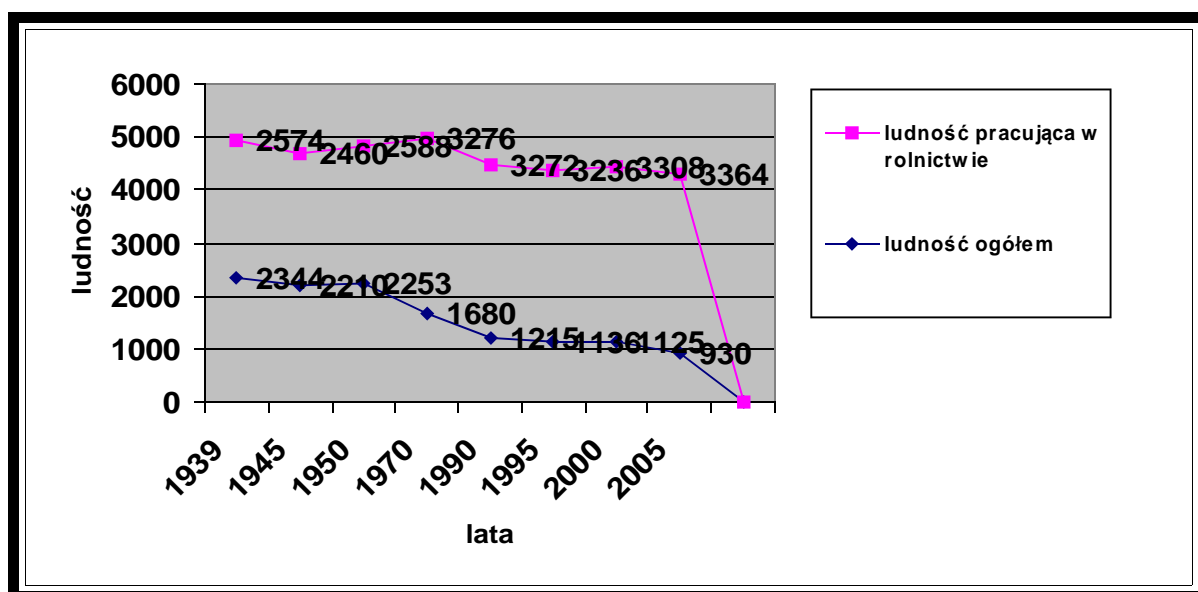
11	Biura rachunkowe	2
12	Pozostałe	30

W wykazie tym nie są ujęte wszystkie zakłady rzemieślnicze, gdyż zgodnie z zobowiązującym dotychczas przepisami, nie muszą być zarejestrowane zakłady nieprzynoszące dochodowości powyżej 9600 zł. (Rocznie, gdy ich właściciele mają jeszcze inne źródła dochodu (rolnicy i pólstatowcy).

Należy podkreślić, że znaczna część mieszkańców naszej Gminy w wieku produkcyjnym musi szukać zatrudnienia w gminach ościennych, a nawet w Poznaniu, co jest związane z uciążliwymi dojazdami

Wszystkie działające na tym terenie zakłady zaliczają się do sektora małych firm. Nie ma na naszym terenie przedsiębiorstwa ani zakładu rzemieślniczego, który by produkował wyroby o charakterze regionalnym, bądź z regionalna marka jakości.

Analizując zatrudnienie można zaobserwować ciągłe zmniejszenie się liczby ludności pracującej w rolnictwie, co w układzie historycznym przedstawia się następujący wykres:

²³Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Chrzypsko Wielkie

²⁴Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Chrzypsko Wielkie

Wykres Nr 3 Liczba ludności pracującej w rolnictwie

Z tej analizy wynika jasno, że mimo wzrostu liczby gospodarstw rolnych maleje liczba osób w nich zatrudnionych, co świadczy o stopniowym unowocześnianiu naszego rolnictwa i jego modernizacji.

W ostatnich latach zmniejsza się liczba zakładów rzemieślniczych zajmujących się rzemiosłem tradycyjnym (stolarstwo, kowalstwo), a pojawiły się nowe branże, poprzednio niewystępujące (usługi rachunkowe, usługi informatyczne, elektroniczne).

7.2. Rolnictwo

Podstawowym działem gospodarki w gminie jest rolnictwo. W 2005 roku użytkowanie gruntów (ustalone wg granic administracyjnych gminy) przedstawiało się następująco:

I użytki rolne ogółem 5526 ha

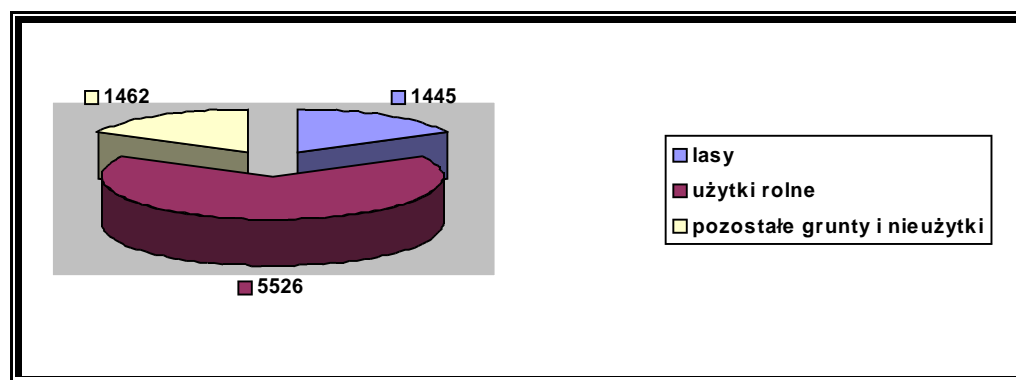
W tym

- Grunty orne.....5011 ha
- Sady.....51 ha
- Łąki i pastwiska.....464 ha

II. Lasy i grunty leśne 1445 ha

III. Pozostałe grunty i nieużytki 1462 ha

Razem grunty 8433 ha

Wykres Nr 4 Przedstawia użytkowanie gruntów

Gospodarstwa indywidualne włądały 86,3% ogótu powierzchni użytków rolnych. Użytki rolne w gminie stanowią 17,73% użytków rolnych powiatu międzychodzkiego i o 0,29% użytków rolnych województwa wielkopolskiego. Powierzchnia użytków rolnych na 1 mieszkańca gminy wynosi 1,64 ha. Wskaźnik ten podkreśla rolniczy charakter gminy. Do najważniejszych zasobów w rolnictwie zalicza się gleby.

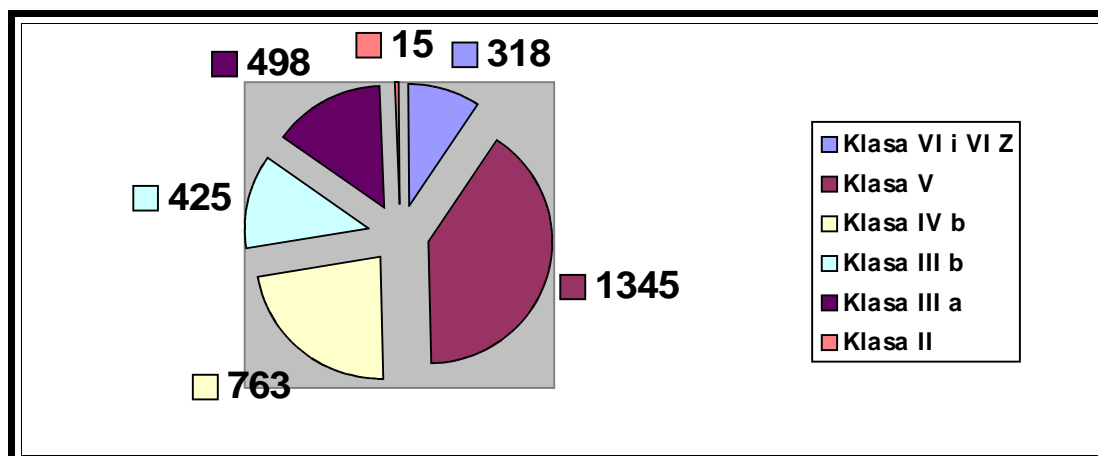
Obszar użytków rolnych w podziale na klasy bonitacyjne gruntów przedstawia się następująco:

1. Klasy bonitacyjne gruntów ornych:

• Klasa II	15 ha
• Klasa III A	498 ha
• Klasa III B	425 ha
• Klasa IVA	1385 ha
• Klasa IV B	763 ha
• Klasa V	1345 ha
• Klasa VI	313ha
• Klasa VI Z	5 ha
RAZEM:	5011 ha

---

²Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Chrzypsko Wielkie

Wykres Nr 5 Przedstawia klas bonitacyjne gruntów ornych

2. Klasy bonitacyjne użytków zielonych:

• Klasa III	21 ha
• Klasa IV	248ha
• Klasa V	181 ha
• Klasa VI	26 ha
• Klasa VI Z	2 ha
RAZEM:	464 ha

Gleby klas najsłabszych klas (V i VI klasy) na gruntach ornych zajmują 34% powierzchni tych gruntów w gminie (w województwie wielkopolskim wskaźnik ten wynosi ok. 40%). Ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej gminy wynosi 63,8 i oznacza średnio korzystne warunki dla produkcji rolnej.

Aktualnie w ewidencji podatkowej Urzędu Gminy figuruje 414 gospodarstw rolnych.

²Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Chrzypsko Wielkie

Indywidualne gospodarstwa rolne w Gminie Chrzypsko Wielkie wg grup obszarowych

Grupy obszarowe gospodarstw	Powierzchnia użytków rolnych		Gospodarstwa	
	ha	%	liczba	%
Od 1 do mniej niż 2 ha	105,5	2,1	99	23,9
Od 2 do mniej niż 5 ha	260	5,2	80	19,3
Od do mniej niż 7 ha	183	3,7	31	7,5
Od 7 do mniej niż 10 ha	501	10,0	57	13,8
Od 10 do mniej niż 15 ha	848	17,0	71	17,1
Powyżej 15 ha	3101	62,0	76	18,4
RAZEM	4998,5	100,00	414	100,00

Przeciętna wielkość indywidualna gospodarstwa rolnego w Gminie wynosi 11,5 ha (powiat międzychodzki 14,32 ha województwo wielkopolskie 10,86 ha).

Na terenie gminy gospodarują trzy rolnicze spółdzielnie produkcyjne:

- RSP Dąbrowa – 317 ha UR
- RSP Gnuszyn – 96 ha UR
- RSP Izdebno – ponad 41 ha UR

Razem:..... 454 ha

W porównaniu z danymi zawartymi w Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy Chrzypsko Wielkie, należy stwierdzić, że znacznie zwiększyła się powierzchnia użytków rolnych będących we władaniu rolników indywidualnych, a zmniejszyła się w posiadaniu rolnictwa uspołecznionego. Najwięcej użytków rolnych straciła RSP Gnuszyn, która zmniejszyła się o ok. 200 ha.

W stosunku do Spisu Powszechnego z 1996 roku znacznie zwiększyła się ilość gospodarstw indywidualnych kosztem wielkości ich powierzchni. W 1996 roku na terenie gminy zaewidencjonowano 292 indywidualne gospodarstwa rolne o przeciętnej wielkości

²Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Chrzypsko Wielkie

17,6 ha. Produkcja rolnicza w zdecydowanej większości gospodarstw rolnych ma charakter wielokierunkowy.

Tylko nieliczna grupa gospodarstw specjalizuje się w jednym kierunku produkcji. Produkcja roślinna ukierunkowana jest przede wszystkim pod potrzeby paszowe produkcji zwierzęcej, dlatego zboża mają dominujący udział w strukturze zasiewów. Potencjał produkcyjny indywidualnych gospodarstw rolnych przedstawia tabela .

Powierzchnia, zbiory i plony niektórych ziemiopłodów w indywidualnych gospodarstwach rolnych w gminie Chrzypsko Wielkie w 2005 roku

Uprawy	Powierzchnia upraw w ha	Zbiory w dt	Plony z 1 ha w dt
Ogółem powierzchnia zasiewów	4322	-	-
Zboża ogółem	3617	131305	36,5
W tym: pszenica ozima	557	22280	40,0
Pszenica jara	20	700	35,0
Żyto	560	16800	30,0
Jęczmień ozimy	155	5425	35,0
Jęczmień jary	490	16660	34,0
Owies	85	2550	30,0
Pszenżyto ozime	1130	45200	40,0
Pszenżyto jare	5	165	33,0
Mieszanki zbożowe	615	21525	35,0
Kukurydza na ziarno	80	5600	70,0
Kukurydza na zielonkę	70	31500	450,0
Ziemniaki	85	18700	220,0
Buraki cukrowe	55	19250	350,0
Rzepak i rzepik	200	4800	24,0

²⁶Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Chrzypsko Wielkie

Len	-	-	-
Pozostałe uprawy	215	-	-

Można zauważyć, że w ostatnich latach wyraźnie wzrosła powierzchnia pszenżyta i kukurydzy na ziarno kosztem uprawy żyta i okopowych.

Stan inwentarza żywego w gminie (wg danych Powszechnego Spisu Rolnego 1996 roku) przedstawiał się następująco:

- Bydło ogółem 1228
- W tym krowy.....443
- Trzoda chlewna ogółem.....15654
- W tym lochy.....1649
- Konie.....brak danych
- Owce.....112
- Kury.....brak danych

Produkcja rolnicza w formie surowca sprzedawana jest do punktów skupu zakładów poza terenem gminy, gdyż w gminie nie ma ani punktów skupu płodów rolnych ani przedsiębiorstw przetwórstwa rolno – spożywczego.

7.3. Zagospodarowanie przestrzenne:

7.3.1. Komunikacja i transport:

Obsługę komunikacyjną gminy Chrzypsko Wielkie zapewnia system dróg o znaczeniu regionalnym, powiatowym i lokalnym gminnym. [Przez obszar Gminy przebiega linia kolejowa relacji Międzychód – Szamotuły, ale od dłuższego czasu jest ona nieczynna.]

---

³

³Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Chrzypsko Wielkie

Drogi o znaczeniu regionalnym to 3 drogi wojewódzkie:

Lp.	Nr i nazwa drogi – przebieg	Długość na terenie Gminy /km/	Stan techniczny
1	Nr 133 Sieraków – Ryżyn - Chrzypsko Wielkie	12,952	Rodz. nawierzchni: bitumiczny, zły stan techniczny
2	Nr 182 Międzychód – Czarnków – Ujście	4,885	Rodz. nawierzchni – bitumiczny, Szerokość - 6 m, Stan techniczny - wystarczający
3	Nr 186 Kwilcz- Wróblewo – Dobrojewo	12,952	Rodz. Nawierzchni - bitumiczny Szerokość- 5,5m, Stan techniczny: niewystarczający

Dla Gminy Chrzypsko Wielkie najważniejsza jest droga nr 186 relacji Kwilcz, – Dobrojewo, która jest drogą zbiorczą dla dróg powiatowych i gminnych, gminnych te stanowią połączenie z poszczególnymi miejscowościami. Uzupełnieniem dróg wojewódzkich są drogi powiatowe. Wszystkie drogi powiatowe są klasy L.

Wykaz dróg powiatowych znajduje się na stronie 36.

---

³Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Chrzypsko Wielkie

Wykaz dróg powiatowych przebiegających przez teren gminy.

Lp.	Nr drogi	Przebieg drogi	Długość na terenie Gminy /km/	Stan techniczny
1.	32103	Pniewy – Łęczeczki	8,584	Nawierzchnia bitumiczna; stan dobry
2.	32121	Lutom – Kaczin	1,570	Nawierzchnia bitumiczna; stan dostateczny
3.	32122	Chrzypsko Wielkie – Izdebno	3,210	Nawierzchnia bitumiczna – stan dobry
4.	32123	Nojewo – Dąbrowa	7,950	Nawierzchnia bitumiczno – mineralna, nawierzchnia bitumiczna na dł. ok. 4,5 km – stan dobry, gruntówka – stan średni
5.	32127	Białokosz – Psarskie	3,660	Nawierzchnia bitumiczna – stan techniczny dobry
6.	32129	Nojewo – Strzyżmin	4,935	Nawierzchnia bitumiczna; stan techniczny dobry
7.	32130	Orle Wielkie – Bielejewo	0,505	Nawierzchnia na terenie gminy – mineralna; stan techniczny dostateczny
8.	32131	Ryżyn – Jabłonowo	0,880	Nawierzchnia bitumiczna – stan techniczny dostateczny

Najliczniejszą grupę stanowią drogi gminne. Mają one charakter połączeń lokalnych o bardzo różnorodnej nawierzchni i różnorodnym standardzie.

Zostały one zestawione w następującej tabeli:

